# Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 432/2011, ECLI:CZ:NS:2012:29.CDO.432.2011.1

**Číslo:** 126/2012

**Právní věta:**

Žaloba z "lepšího práva" proti (bývalému) správci konkursní podstaty založená na argumentu, podle něhož byla výše odměny správce konkursní podstaty určena nesprávně (posuzováno až z pohledu následně nastalých skutečností - zrušení exekučních titulů, na základě kterých vymohl správce konkursní podstaty do majetku podstaty od třetí osoby peněžitou pohledávku), nemůže být důvodná.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 25.04.2012

**Spisová značka:** 29 Cdo 432/2011

**Číslo rozhodnutí:** 126

**Číslo sešitu:** 9

**Typ rozhodnutí:** Rozsudek

**Hesla:** Správce konkursní podstaty

**Předpisy:** § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.
§ 29 ZKV
§ 44 ZKV
§ 8 odst. 3 ZKV

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

**Sbírkový text rozhodnutí:**

*K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci rozsudkem ze dne 13. 10. 2010 k odvolání žalobkyně potvrdil rozsudek ze dne 1. 7. 2009, jímž O k r e s n í s o u d v Liberci zamítl žalobu, jíž se žalobkyně po žalovaném domáhala zaplacení částky 497 089,45 Kč s příslušenstvím.*

*Soudy obou stupňů vyšly z toho, že:*

> *1)Krajský soud v Ústí nad Labem (dále též jen „konkursní soud“) usnesením ze dne 21. 8. 1996 prohlásil konkurs na majetek společnosti E., a. s. v likvidaci (dále jen „úpadkyně“). Správci konkursní podstaty úpadkyně byli postupně ustanoveni JUDr. M. U., Ing. V. H. a naposledy Ing. V. P. (dále též jen „žalovaný“).*
>
> *2)V řízení vedeném u Krajského soudu v Ústí nad Labem ohledně žaloby Ing. V. P., jako správce konkursní podstaty úpadkyně, proti Č., a. s. Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 5.*

*12. 2005 potvrdil rozsudek ze dne 14. 7. 2004 ve vyhovujícím výroku ve věci samé, jímž Krajský soud v Ústí nad Labem uložil Č., a. s., zaplatit Ing. V. P., jako správci konkursní podstaty úpadkyně, částku 5 698 095,70 Kč s příslušenstvím. Následně k dovolání Č., a. s., Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 22. 5. 2007 rozsudky soudů obou stupňů ohledně částky 5 298 330,10 Kč se specifikovaným příslušenstvím zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 18. 2. 2008 bylo řízení v dané věci pro zpětvzetí žaloby zastaveno; žalobu přitom vzal zpět správce konkursní podstaty (až) dne18. 1. 2008, přičemž úpadkyně byla vymazána z obchodního rejstříku (již) ke dni 30. 10. 2007 (usnesením konkursního soudu ze dne 16. 7. 2007 byl zrušen konkurs na majetek úpadkyně po splnění rozvrhového usnesení).*

*3)Okresní soud v Ústí nad Labem usnesením ze dne 20. 2. 2006 nařídil exekuci podle shora zmíněných rozhodnutí k uspokojení pohledávky oprávněného Ing. V. P., správce konkursní podstaty úpadkyně, proti povinné Č., a. s., na jejímž základě bylo „do konkursní podstaty úpadkyně" vymoženo celkem 13 483 051 Kč.*

*4)Vzhledem k rozsahu, v němž Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů nižších stupňů, na základě kterých byla vedena exekuce shora, „bylo do konkursní podstaty úpadkyně vymoženo" (podle následně zrušených exekučních titulů) 12 473 270 Kč.*

*5)Konkursní soud usnesením ze dne 8. 1. 2007 schválil konečnou zprávu o zpeněžování majetku z podstaty, včetně hotových výdajů a odměny správců konkursní podstaty úpadkyně (dále jen „konečná zpráva"), přičemž celkovou výši odměny určil částkou 5 923 529 Kč [ve smyslu ustanovení § 7 vyhlášky č. 476/1991 Sb., kterou se provádí některé ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání (dále jen „vyhláška")], s tím, že JUDr. M. U. bylo vyplaceno 1 184 705,80 Kč, Ing. V. H. 1 480 882 Kč a Ing. P. 3 257 940 Kč.*

*Přitom zaplacení žalované částky se žalobkyně po žalovaném domáhala s odůvodněním, že v konkursu vedeném na majetek úpadkyně mu bylo z titulu odměny správce konkursní podstaty vyplaceno celkem 3 257 940 Kč a odměna byla takto stanovena mimo jiné i z částky, které bylo dosaženo zpeněžením konkursní podstaty, do které byla zahrnuta i částka 12 473 270 Kč, jež byla zaplacena žalobkyní do konkursní podstaty úpadkyně na základě pravomocného rozhodnutí soudu, které bylo následně Nejvyšším soudem zrušeno. Byla-li by odměna vypočtena, aniž by do zpeněžení konkursní podstaty byla zahrnuta i shora zmíněná částka, činila by odměna žalovaného o 479 089,45 Kč méně.*

*Odvolací soud – na rozdíl od soudu prvního stupně, který po provedeném dokazování uzavřel, že se žalovaný na úkor žalobkyně bezdůvodně neobohatil, když sporná práva mezi žalobkyní a úpadkyní, která byla předmětem řízení, vedeného u Krajského soudu v Ústí nad Labem, zanikla na základě dohod o narovnání ze dne 3. 5. 2007 – shledal žalobu neopodstatněnou z důvodu odlišných.*

*Odkazuje na ustanovení § 451 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, na ustanovení § 8 odst. 3, § 29, § 31 odst. 2 písm. a) a § 32 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „ZKV"), zdůraznil, že:*

*A)Částka 12 473 270 Kč byla vymožena do konkursní podstaty úpadkyně, pročež se o tuto částku mohla obohatit úpadkyně a nikoliv žalovaný, který není právním nástupcem úpadkyně a není tak ani pasivně legitimován k vydání bezdůvodného obohacení, které případně úpadkyni vzniklo.*

*B)Odměna byla jednotlivým správcům konkursní podstaty úpadkyně vyplacena v souladu se schválenou konečnou zprávou, přičemž pravomocným rozhodnutím, jímž byla odměna určena*

*(a které nebylo následně změněno ani zrušeno), je soud vázán.*

*C)Byl-li výtěžek zpeněžení majetku sepsaného do konkursní podstaty vyplacen věřitelům úpadkyně, může se ten, kdo tvrdí, že výtěžek zpeněžení byl vyplacen neprávem, neboť podle hmotného práva měl ke zpeněženému majetku „lepší právo" než úpadkyně, domáhat vydání bezdůvodného obohacení žalobou směřující proti osobám, mezi které byl rozdělen (v této souvislosti odvolací soud odkázal na závěry formulované v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2004, sp. zn. 29 Odo 394/2002, uveřejněného pod číslem 81/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Mezi tyto osoby však nelze zahrnout správce konkursní podstaty, který není účastníkem konkursního řízení a jako zvláštní procesní subjekt má samostatné postavení jak vůči úpadkyni, tak vůči konkursním věřitelům. Jeho úkolem je zajištění řádného průběhu konkursu a náleží mu odměna podle § 8 odst. 3 ZKV. Ani z tohoto důvodu tak žalovaný není pasivně věcně legitimován.*

*D)Odměna správce konkursní podstaty patří mezi pohledávky za podstatou, které se při rozvrhu uspokojují „jako první vedle pohledávek na oddělené uspokojení neuhrazených z důvodu uvedeného § 28 odst. 4 ZKV a pracovních nároků", pročež i v případě, že by žaloba z lepšího práva mohla směřovat i proti správci konkursní podstaty, by mohla být důvodná jen tehdy, nemohl-li by být nárok žalobkyně zcela uspokojen konkursními věřiteli (rozuměj věřiteli, jejichž pohledávky částečně uhrazené v konkursu vedeném na majetek úpadkyně měly horší pořadí než odměna správce konkursní podstaty).*

*Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, které má za přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, spatřujíc zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu v řešení otázky, zda lze uplatnit žalobu z tzv. lepšího práva proti odměně správce konkursní podstaty, která byla vypočtena z chybné výše majetkové podstaty. Namítá, že napadený rozsudek je „stižen" vadou, mající za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a spočívá na nesprávném právním posouzení věci, tj. uplatňuje dovolací důvody podle ustanovení § 241a odst. 2 o. s. ř.*

*Dovolatelka popisuje skutkový stav, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, a setrvává na názoru, podle něhož zrušením exekučních titulů došlo k tomu, že částka 12 473 270 Kč nepatřila do konkursní podstaty úpadkyně. „V daném případě nebyl do konkursní podstaty vymožen majetek patřící dlužnici, a proto nelze tento majetek považovat za součást konkursní podstaty, z výsledku jejíhož zpeněžení by byla určována výše odměny správce".*

*Jelikož „konkursní řízení úpadkyně bylo pravomocně skončeno, zůstává žalobkyni jediná možnost, jak se domoci zpět peněžních prostředků, které plnila na základě zrušených exekučních titulů, a to cestou vymáhání bezdůvodného obohacení po jednotlivých konkursních věřitelích a správcích konkursní podstaty". K vymoženým finančním prostředkům má „lepší právo" než správce konkursní podstaty, na jehož straně vzniklo bezdůvodné obohacení v důsledku plnění z právního důvodu, který odpadl, a které je správce konkursní podstaty povinen žalobkyni vydat.*

*Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozsudky soudů nižších stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.*

*N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.*

**Z odůvodnění:**

Nejvyšší soud shledává dovolání přípustným podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. v řešení otázky dovoláním otevřené a dovolacím soudem doposud nezodpovězené.

Závěr, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam, přitom Nejvyšší soud přijal s vědomím faktu, že Ústavní soud nálezem pléna ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11, zrušil ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. až uplynutím 31. 12. 2012, a s přihlédnutím k tomu, že v době podání dovolání měl dovolatel právo legitimně očekávat, že splnění podmínek formulovaných ustanovením § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř. povede k věcnému přezkumu jím podaného dovolání.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 8 odst. 3 ZKV správce má nárok na odměnu a náhradu hotových výdajů; tento nárok správce, je-li plátcem daně, se zvyšuje o částku odpovídající této dani, kterou je správce povinen z odměny a z náhrady hotových výdajů odvést podle zvláštního právního předpisu. Do náhrady hotových výdajů se zahrnují i náklady na péči o spisovnu a archiv úpadce. Dohody správce uzavřené s účastníky řízení o jiné odměně nebo náhradě jsou neplatné. Vyúčtování odměny a nákladů provede správce v konečné zprávě, a není-li jí, při zrušení konkursu; předtím mu soud může povolit zálohy. Soud může podle okolností případu konkursní odměnu stanovenou podle zvláštního předpisu přiměřeně zvýšit nebo snížit. Věřitelé jsou se souhlasem soudu oprávněni na základě rozhodnutí věřitelského výboru poskytnout správci zálohu k úhradě jeho výdajů, a to i opětovně; při poskytnutí zálohy může být určen účel, na nějž má být vynaložena, a podmínky jejího vyúčtování. Činnosti, k nimž je správce povinen, může správce dát třetím osobám na účet podstaty jen se souhlasem věřitelského výboru.

Podle ustanovení § 29 ZKV správce podává soudu a věřitelskému výboru zprávy o zpeněžování majetku z podstaty. Konečnou zprávu spolu s vyúčtováním své odměny a výdajů předloží soudu po zpeněžení majetku z podstaty. Odměnu a výdaje vyúčtují i zvláštní správci a zástupce správce, jakož i ti, kdo byli soudem v průběhu řízení funkce správce zproštěni (odstavec 1). Soud přezkoumá konečnou zprávu o zpeněžení majetku z podstaty a o vyúčtování odměny a výdajů, odstraní po slyšení správce shledané chyby anebo nejasnosti a uvědomí o konečné zprávě a vyúčtování úpadce a konkursní věřitele. Upozorní přitom, že do 15 ode dne, kdy konečná zpráva a vyúčtování byly vyvěšeny na úřední desce soudu, mohou proti nim podat námitky (odstavec 2). Konečnou zprávu a vyúčtování projedná soud při jednání, ke kterému obešle správce, úpadce a konkursní věřitele, kteří podali námitky, a věřitelský výbor, a rozhodne o ní usnesením, které jim doručí a vyvěsí na úřední desce soudu (odstavec 3).

Podle ustanovení § 44 ZKV soud usnesením zruší konkurs, ve kterém nedošlo k potvrzení nuceného vyrovnání, po splnění rozvrhového usnesení [odstavec 1 písm. b)]. Správce ke dni zrušení konkursu uzavře účetní knihy a sestaví účetní závěrku s výjimkou případů, kdy došlo k nucenému vyrovnání. Poté soud zprostí správce funkce (odstavec 4).

Nejvyšší soud v prvé řadě předesílá, že již v usnesení ze dne 22. 12. 2009, sp. zn. 29 Cdo 65/2007, uveřejněném pod číslem 78/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, uzavřel, že při normálním průběhu konkursu (takovém, jenž končí zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení) platí, že správce konkursní podstaty má nárok na odměnu a hotové výdaje v rozsahu, ve kterém byly pravomocně určeny v usnesení, jímž konkursní soud schválil konečnou zprávu a vyúčtování odměny a výdajů správce konkursní podstaty (§ 29 odst. 3 ZKV). Jelikož odměna a hotové výdaje správce konkursní podstaty náleží mezi pohledávky za podstatou [§ 31 odst. 2 písm. a) ZKV], které lze uspokojit kdykoliv v průběhu konkursního řízení (§ 31 odst. 1, věta první, ZKV), při pravidelném běhu věcí se již rozvrhové usnesení (vydané podle rozvrhu připraveného správcem konkursní podstaty) o těchto pohledávkách výslovně nezmiňuje právě proto, že si je správce konkursní podstaty předtím zúčtoval (na základě pravomocného usnesení vydaného dle § 29 odst. 3 ZKV) na vrub konkursní

podstaty. V této souvislosti Nejvyšší soud odkázal dále na usnesení ze dne 26. 6. 2007, sp. zn. 29 Odo 1111/2005, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 11, ročník 2007 pod číslem 170, v němž vysvětlil, že náklady konkursu se rozumí pohledávky za podstatou, zejména pak náklady spojené s udržováním a správou podstaty a hotové výdaje a odměna správce podstaty, s tím, že mezi náklady konkursu naopak nepatří náklady, které v souvislosti s jejich účastí v konkursním řízení vznikají konkursním věřitelům.

V poměrech dané věci není pochyb o tom (a žalobkyně ostatně ani netvrdí opak), že jednotlivým správcům konkursní podstaty úpadkyně (včetně žalovaného) byla odměna za výkon funkce správce konkursní podstaty (§ 8 odst. 3 ZKV) vypočtena v souladu s ustanoveními § 6 a § 7 vyhlášky. Jelikož pravomocné rozhodnutí konkursního soudu, jímž byla stanovena výše této odměny (srov. § 29 odst. 3 ZKV), nebylo následně zrušeno ani změněno, nelze uvažovat o tom, že by právní důvod, na jehož základě byla správci konkursní podstaty odměna vyplacena, odpadl a správci konkursní podstaty vzniklo bezdůvodné obohacení (§ 451 obč. zák.).

Rozvrh (ve smyslu rozvrhu konečného) patří k závěrečným úkonům konkursního řízení při jeho normálním průběhu. Jakmile dojde k jeho realizaci, je již možné konkurs zrušit. Podstata rozvrhu (ve smyslu rozvrhu konečného) spočívá v tom, že celkový výtěžek zpeněžení konkursní podstaty se rozdělí mezi konkursní věřitele podle pravidel stanovených v § 32 ZKV. Děje se tak usnesením, které zákon nazývá rozvrhovým usnesením; tímto usnesením se tudíž rozvrh nenařizuje, ale provádí (srov. v literatuře např. Zoulík, F.: Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář. 3. vydání. Praha C. H. Beck 1998, str. 169 a v judikatuře například mutatis mutandis usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2780/2000, uveřejněné pod číslem 39/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a dále rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4387/2010).

Rozvrhové usnesení tedy nezakládá vznik pohledávek jím uspokojovaných konkursních věřitelů a právě proto lze ohledně těchto pohledávek uvažovat o následné „korekci“ prostřednictvím žaloby „z lepšího práva“. Pohledávka správce konkursní podstaty z titulu konkursní odměny podle ustanovení § 8 odst. 3 ZKV však vzniká rozhodnutím konkursního soudu (v daném případě byla odměna určena rozhodnutím, jímž konkursní soud schválil konečnou zprávu) a žaloba z „lepšího práva“ založená na argumentu, podle něhož byla výše konkursní odměny určena nesprávně (a to až z pohledu následně nastalých skutečností – zrušení exekučních titulů, na základě kterých vymohl žalovaný, jako správce konkursní podstaty úpadkyně, na žalobkyni částku 12 473 270 Kč), nemůže obstát.

Jelikož se dovolatelce prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu správnost právního posouzení věci odvolacím soudem zpochybnit nepodařilo a Nejvyšší soud neshledal ani jiné vady, k jejichž existenci u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), dovolání podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.